

«Οι Αιματοβαμμένοι»: Εκατό Χρόνια Λενινιστικής Αντεπανάστασης

Φίλοι του Aron Baron

Μετάφραση: Δημήτρης Πλαστήρας, Επιμέλεια: Ιωάννα Μαραβελίδη

Εισαγωγή του βιβλίου *Bloodstained: One Hundred Years of Leninist Counterrevolution* (AK Press, 2017).

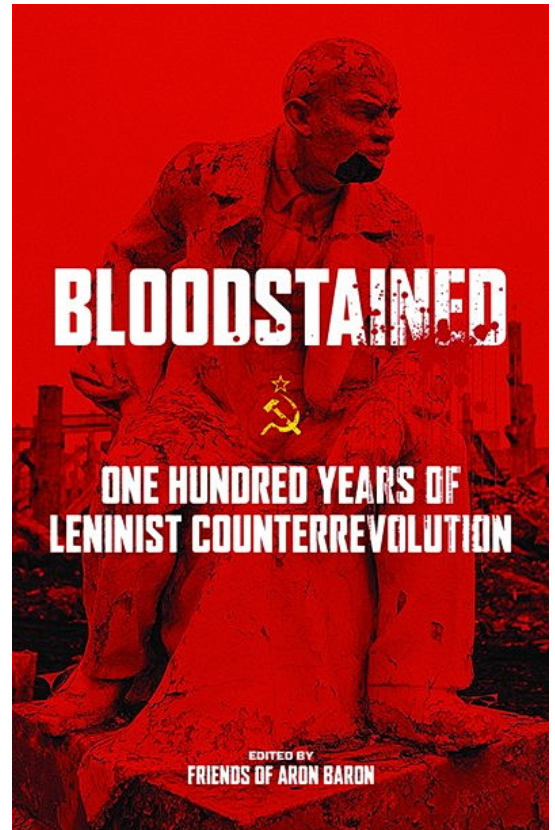
Η ιστορία μπορεί να μην τελείωσε, αλλά σίγουρα έγινε πιο παράξενη. Το κοινωνικό συμβόλαιο που κάποτε επέβαλε ο νεοφιλελευθερισμός -ένα κολλάζ οικονομικών ταχυδακτυλουργικών τρικ και οι πολιτικές τελετουργίες που χρειάστηκαν για να τα επιβάλλουν στην κοινωνία- έχει κουρελιαστεί με εκπληκτική ταχύτητα τα τελευταία χρόνια. Το αποτέλεσμα ήταν μια γρήγορη οικουμενοποίηση της επισφάλειας. Η αστάθεια και η αβεβαιότητα είναι σημαντικά κομμάτια των ζώων μας, που τις ζούμε σε έναν υποτιθέμενο κόσμο «μετα-αλήθειας» όπου οι βασικές προϋποθέσεις για την κατανόηση σχεδόν των πάντων μοιάζουν ελλιπείς – ή τουλάχιστον μοιάζουν να αλλάζουν με κάθε κύκλο ειδήσεων.

Αυτή η νέα πραγματικότητα είναι τόσο η αιτία όσο η συνέπεια της εκλογής του Ντόναλντ Τραμπ ως του 45^{ου} προέδρου των Ηνωμένων Πολιτειών. Η προεκλογική του εκστρατεία εκμεταλλεύτηκε με επιτυχία τον φόβο και την απελπισία της κοινωνικής αποσύνθεσής μας, ανεβαίνοντας στην εξουσία με υποσχέσεις για τον τερματισμό της. Θα σταματούσε, όπως είπε, τη διάβρωση της φθίνουσας αίσθησης ασφάλειας και θα επανέφερε τη σιγουριά των ξεκάθαρων συνόρων (κρατικών και φυλετικών) και των σταθερών θέσεων εργασίας. Τα τραίνα θα έρχονταν στην ώρα τους.

Η επιτυχία του Τραμπ, ερχόμενη από το πολιτικό περιθώριο, έπιασε τους φιλελεύθερους των ΗΠΑ στον ύπνο. Οτιδήποτε άλλο

περά από τις τυπικές εκλογικές εναλλαγές μεταξύ αντιπροσώπων του ενός ή του άλλου κόμματος τους ήταν αδιανόητο. Ακόμα πιο βαθιά στο αριστερό φάσμα, υπήρξε μία κατάπληξη ανάμεσα σε πολλούς ριζοσπάστες, αλλά ίσως λιγότερο σοκ: τουλάχιστον είχαν τα θεωρητικά εργαλεία με τα οποία θα ανέλυαν τη κατάσταση – μετά το γεγονός.

Η Αριστερά δεν είναι λιγότερο ευάλωτη στην ιστορική αβεβαιότητα, ούτε καλύτερα προετοιμασμένη να τη συναντήσει ή να προβλέψει τι υπάρχει μετά. **Τελευταία, πολλοί ριζοσπάστες βρίσκονται στην ίδια κατάσταση αγκίστρωσης, όπως αυτήν που κινητοποίησε τους ψηφοφόρους του Τραμπ. Όταν ο δρόμος μπροστά είναι αβέβαιος, φαίνεται να σκέφτονται πως είναι ασφαλέστερο να πάνε πίσω, στο παρελθόν. Ψάχνουν για απαντήσεις στο δοκιμασμένο και στο πραγματικό -ακόμη και όταν αυτό το πραγματικό αποτελεί μια τεράστια ιστορική αποτυχία. Έτσι, βλέπουμε μια επιστροφή σε σοσιαλδημοκρατικές στρατηγικές, πρώτα με τον «χλιαρό» σοσιαλισμό του Μπέρνι Σάντερς και πιο πρόσφατα με την αναγέννηση των Δημοκρατών Σοσιαλιστών της Αμερικής. Οι ψηφοφόροι στην Ευρώπη κατάλαβαν αρκετό καιρό πριν τη ματαιότητα της εκλογής δήθεν σοσιαλιστών για την επίβλεψη της καπιταλιστικής οικονομίας. Οι ΗΠΑ, ως συνήθως, απέτυχαν να διδαχτούν από τα λάθη των άλλων.**

Bloodstained: One Hundred
Years of Leninist
Counterrevolution

Η εκατοστή επέτειος της Ρωσικής Επανάστασης, που αποτελεί και την αφορμή για τη συγγραφή αυτού του βιβλίου, έχει προσθέσει μία ακόμα επιπλέον στροφή παραδοξότητας στις εξελίξεις αυτές. Πολλοί βλέπουν την εκατονταετηρίδα σαν μια ευκαιρία να αποκαταστήσουν, ακόμη και να γιορτάσουν, ξεπερασμένες μορφές αυταρχικού κρατικού σοσιαλισμού. Είναι όμως ένας δύσκολος εορτασμός, επειδή είτε κάποιος θα πρέπει να αγνοήσει επιμελώς την ανθρώπινη καταστροφή που έθεσαν σε κίνηση οι Μπολσεβίκοι το 1917, είτε να προσπεράσει μία φαντασική γραμμή πέρα από την οποία, όπως λέει ο μύθος, η κομμουνιστική δυνατότητα εκτροχιάστηκε από κακούς ανθρώπους και προχώρησε προς τη γη των γκούλαγκ και της αναγκαστικής κολεκτιβοποίησης. Κρίνοντας από τις λίστες των πρόσφατων και προσεχών τίτλων, αριστεροί εκδοτικοί οίκοι σε όλον τον κόσμο επαναλαμβάνουν αυτές τις παραλείψεις και τα παραμύθια σε αμέτρητα βιβλία που εκθειάζουν τον Λένιν, επαναπροσδιορίζουν τους Μπολσεβίκους και επιχειρούν να διασώσουν το μαρξιστικό διαμάντι, που βρίσκεται

θαμμένο κάτω από ένα βουνό πτωμάτων.

Αν γινόταν λόγος απλά για την παλιά φρουρά και τους ένθερμους κομματικούς αξιωματούχους που αφηγούνται αυτές τις φαντασιώσεις, το παρόν βιβλίο θα ήταν αχρείαστο. Η επιρροή τους μειώνεται σταθερά και κάποια στιγμή θα πεθάνουν όλοι. Στους παράδοξους, όμως, και άστατους αυτούς καιρούς, ένας αριθμός νεαρών ανθρώπων έχουν ερωτευτεί φαντάσματα παλιών δικτατοριών, κοινοποιούν μιμήδια με τον «Κούκλο νεαρό Ιωσήφ Στάλιν» στα κοινωνικά τους μέσα και φοράνε επιδεικτικά καπέλα και μενταγιόν με το σφυροδρέπανο. Συχνά, υπάρχει μια ειρωνική πλευρά στα καινούρια μπολσεβίκικα μπιχλιμπίδια, όπως οι πάνες προηγούμενων γενιών φορούσαν ναζιστικά σύμβολα. Όμως οι πάνες τουλάχιστον είχαν μία ωμή, μηδενιστική ειλικρίνεια: αναφέρονταν στον *τρόμο* πίσω από τα εμβλήματα για να δηλώσουν κάτι. Σήμερα οι καινούριοι, νεαροί κομμουνιστές είναι είτε πολύ περισσότερο αδαείς γύρω από την ιστορία που φέρουν οι χειρονομίες τους, είτε αντισταθμίζουν με πονηριά την τοποθέτησή τους με το να προσποιούνται πως δεν υπάρχει ουσία πίσω από την εικόνα, άρα ούτε και ευθύνη. Όλα αυτά υποδεικνύουν μία ακόμα πιο επιτακτική ανάγκη για αυτό το βιβλίο.

«Από όλες τις εξεγέρσεις της εργατικής τάξης», γράφει ο Κορνήλιος Καστοριάδης, «η Ρωσική Επανάσταση ήταν η μόνη που νίκησε. Και από όλες τις αποτυχίες της εργατικής τάξης ήταν η πιο ολοκληρωτική και αποκαλυπτική». Μπορεί να έχουμε μία ένσταση για τη λέξη «μόνη», αλλά το επιχείρημα του Καστοριάδη παραμένει: υπάρχει κάτι το σημαντικό να διδαχτούμε από τις δυνατότητες που η Ρωσική Επανάσταση δημιούργησε αλλά και κατέστρεψε. Η καταστροφή στη Ρωσία, αναφέρει, μας υποχρεώνει να αναλογιστούμε «όχι μόνο τις συνθήκες για μία προλεταριακή νίκη αλλά και το περιεχόμενο και την πιθανή μοίρα μίας τέτοιας νίκης, την εδραίωση και την εξέλιξή της», και το πιο σημαντικό, τους «σπόρους της αποτυχίας» που είναι εγγενείς σε κάποιες προσεγγίσεις της επαναστατικής στρατηγικής. Σύμφωνα με

τους Μαρξιστές-Λενινιστές, όταν μιλάμε για τη Ρωσική Επανάσταση, οι σπόροι αυτοί υπήρξαν εντελώς εξωτερικοί και «αντικειμενικοί»: η ήττα των μεταγενέστερων επαναστάσεων στην Ευρώπη, η ξένη παρέμβαση και ένας αιματηρός εμφύλιος πόλεμος. Η ιστορική σημασία αυτών των παραγόντων είναι αδιαμφισβήτητη και σε γενικές γραμμές εκτός θέματος. Το πραγματικό ερώτημα, όπως σημειώνει ο Καστοριάδης, είναι το «γιατί η Επανάσταση ενώ υπερίσχυσε των εξωτερικών εχθρών, κατέρρευσε εκ των έσω».

Για να δοθεί μία απάντηση σε αυτό, χρειαζόμαστε αυτό που ο Maurice Brinton αποκαλεί, στον πρόλογο του βιβλίου της Ida Mett, *Η Κομμούνα της Κροστάνδης*, μία νέα, γνήσια σοσιαλιστική ιστορία. «Αυτό που εννοείται σήμερα ως σοσιαλιστική θεωρία», σύμφωνα με τον Brinton, «είναι συχνά ένα ανεστραμμένο είδωλο της αστικής ιστοριογραφίας, ένα φιλτράρισμα του εργατικού κινήματος μέσα από τυπικές αστικές μεθόδους σκέψης». Η κρατική-σοσιαλιστική αγιογραφία, με όλες της τις Λενινιστικές, Τροτσκιστικές, Μαρξικές και Σταλινικές εκδοχές, αποτελεί απλά ένα ισχνά συγκαλυμμένο, παρωχημένο όραμα για «τους σπουδαίους άνδρες» του παρελθόντος, με τους βασιλιάδες, τις βασίλισσες και τους προέδρους να αντικαθίστανται από επαναστάτες «ιδιοφυείς ηγέτες», λαμπρούς στρατηγούς που οδήγησαν τις μάζες στη νίκη -ή που θα το είχαν κάνει αν δεν είχαν επέμβει οι «αντικειμενικοί παράγοντες», που παραδόξως το κάνουν πάντα.

Η ανθολογία αυτή είναι μία προσπάθεια να συμβάλουμε σε αυτή τη νέα ιστορία. Αποτελεί, ακολουθώντας ξανά τον Brinton, μία ιστορία των ίδιων των μαζών, γραμμένη όσο είναι δυνατόν, από τη δική τους οπτική, όχι από αυτή των αυτοαποκαλούμενων αντιπροσώπων τους. Συγκεντρώσαμε έργα που γράφτηκαν καθ'όλη τη διάρκεια του τελευταίου αιώνα, από το 1922 ως το 2017, και εξυπηρετούν δύο σκοπούς.

Ο πρώτος είναι να αποκαλυφθεί η **ζωντανή επανάσταση** κάτω από τους μύθους που οι Μπολσεβίκοι και οι διάδοχοί τους, του κρατικού-σοσιαλισμού, διόγκωσαν ώστε να νομιμοποιήσουν τις, διαφορετικά, αδικαιολόγητες πράξεις τους. Η ζωντανή επανάσταση είναι η προοπτική που ενυπάρχει σε κάθε κινητοποιημένο

πληθυσμό. Είναι αυθύπαρκτη, δεν διακηρύσσεται, δεν αποδίδεται ή νομοθετείται ώστε να υπάρξει. Και είναι μία ισχυρή δύναμη. Το αρχικό στάδιο της Ρωσικής Επανάστασης, από τον Φεβρουάριο ως τον Οκτώβριο, είναι γνωστό για την έλλειψη αιματοχυσίας. Όταν οι μάζες ξεσηκώνονται ως ένα σώμα, δεν υπάρχει δύναμη που να μπορεί να τους αντισταθεί. Δημιουργούν νέες επαναστατικές φόρμες, συμφωνημένες πρακτικές που μπορεί να πάρουν ή όχι θεσμική μορφή. Αυτές οι πρακτικές, που συνένωσαν τη Ρωσία σε σοβιέτ, εργοστασιακές επιτροπές και συνεταιρισμούς, αποτελούν τις εμβρυϊκές δομές μέσα από τις οποίες μία νέα κοινωνία μπορεί να οργανωθεί.

Μία σοσιαλιστική ή αναρχική ιστορία πρέπει επίσης να στοχεύει στην αναζήτηση των σπόρων της αποτυχίας σε κάθε επανάσταση. Αυτοί ανήκουν και στις μάζες. Η κατηγορία για την «παρακμή» της Ρωσικής Επανάστασης μπορεί, και έχει διαχυθεί ευρέως. Παρ'όλα αυτά, δημιουργώντας απλά σκιάχτρα των προδοτών της επανάστασης -με τον Στάλιν να είναι ο πλέον γνωστός, ιδιαίτερα για τους Λενινιστές και τους Τροτσκιστές, που αναζητούν τη δική τους άφεση- παραγνωρίζεται το γεγονός πως οι μάζες μπορούν να έχουν προδοθεί εξ αρχής. Πίστεψαν σε όμορφα ψέμματα και ξεσηκωτικές ρητορείες. Απέτυχαν να αντισταθούν σε κρίσιμες στιγμές, ή όταν τελικά το έκαναν δεν έφτασαν μακριά. Παρέδωσαν λίγο-λίγο τη δύναμη που αυτές κατέκτησαν και επέτρεψαν στους εχθρούς τους να δημιουργήσουν μία πολύ διαφορετική εξουσία πάνω τους.

Υπάρχει λόγος που ο Λένιν μπορούσε να λέει πως το Οκτωβριανό πραξικόπημα ήταν «ευκολότερο από το σήκωμα ενός φτερού»: ο δρόμος ήταν ήδη ανοιχτός και το κράτος είχε ήδη ηττηθεί. Δεν υπήρχε τίποτα να ανετραπεί. Οι μάζες είχαν ήδη κάνει την επανάσταση και οι Μπολσεβίκοι δεν είχαν παρά να πατήσουν πάνω στα ερείπια και να μπουκνουν στα εγκαταλειμμένα παλάτια των καταπιεστών. Το γεγονός και μόνο πως μπορούσαν να το κάνουν αποτελεί μία προειδοποίηση και ένα μάθημα που οι συγγραφείς αυτής της συλλογής μεταφέρουν με πολλούς τρόπους.

Οι μορφές της γνήσιας επανάστασης και οι τρόποι με τους

οποίους αυτή καταλύθηκε δια της βίας από τον Λένιν και τους συντρόφους του είναι τα κύρια σημεία αυτού του βιβλίου. Αν υπάρχει μια ελαφρώς μεγαλύτερη έμφαση στο δεύτερο είναι γιατί οι αναρχικοί, οι συμβουλευτικοί κομμουνιστές και οι αντικρατιστές μαρξιστές στις σελίδες που ακολουθούν α) έχουν μία εγγενή πίστη σε αυτό που η Έμμα Γκόλντμαν αποκαλεί «δημιουργική ιδιοφυΐα των ανθρώπων» και β) διστάζουν να περιγράψουν τις λεπτομέρειες μίας μελλοντικής κοινωνίας, που μένει να γεννηθεί μέσα από συνθήκες και προκλήσεις που δεν μπορούμε να προβλέψουμε. Οι πραγματικές επαναστάσεις δεν στήνονται ποτέ, δεν συμβαίνουν σύμφωνα με κάποιο χρονοδιάγραμμα ενός θεωρητικού και σπανίως χρειάζονται βοήθεια για να δρομολογηθούν. Παρότι το γεγονός αυτό είναι ξεκάθαρο στο σύνολο του βιβλίου, υπάρχει ακόμη ένα κρίσιμο σημείο στο τι συμβαίνει μετά, στις παγίδες και στα εμπόδια, σε όλα όσα μπορούν να πάνε λάθος.

Ο Ρούντολφ Ρόκερ ανιχνεύει τη γενεαλογία των παραγόντων που οδήγησαν στην αποτυχία της Ρωσικής Επανάστασης μέσα από τις συχνά προφητικές συζητήσεις της 1^{ης} Διεθνούς και πίσω στα τέλη του 18^{ου} αιώνα. Ο Μαρξ και ο Ένγκελς, των οποίων τις ιδέες προσάρμοσε ο Λένιν, δανείστηκαν τη θεωρία τους για την επανάσταση από τους Ιακωβίνους και τις εξουσιαστικές μυστικές ομάδες της Γαλλικής Επανάστασης. Ιδιαίτερως, αναφέρει ο Ρόκερ, βασίστηκαν πάνω σε παραμορφωμένες αστικές εξιστορήσεις αυτών των μορφών. Το μαρξιστικό πλαίσιο περί *δικτατορίας του προλεταριάτου* που προέκυψε αποτελεί «τη δικτατορία ενός συγκεκριμένου κόμματος που αξιώνει για τον εαυτό του το δικαίωμα να μιλά για αυτή την τάξη». Δεν είναι «παιδί του εργατικού κινήματος αλλά μία θλιβερή κληρονομιά της αστικής τάξης... συνδεδεμένη με μία δίψα για πολιτική εξουσία». Ο Ρόκερ αντιπαραβάλλει σε αυτό το πλαίσιο την «οργανική ύπαρξη» και τη «φυσική μορφή οργάνωσης... από τα κάτω προς τα πάνω» που το ίδιο το εργατικό κίνημα διαμορφώνει μέσα από τον αγώνα: συμβούλια και επιτροπές δικτυωμένα σε σταθερές, μη-ιεραρχικές ομοσπονδίες.

Ο Λουίτζι Φάμπρι βλέπει και αυτός αστικές ρίζες στη λενινιστική ιδεολογία, «έναν τρόπο σκέψης, τυπικό για αφεντικά». Γράφοντας αμέσως μετά την Οκτωβριανή Επανάσταση, ο Φάμπρι πέρασε μέσα από τις αμέτρητες παραποιήσεις του αναρχισμού που ακόμα και η πρώιμη Μπολσεβίκικη προπαγάνδα προωθούσε – και που οι κρατικοί σοσιαλιστές ακόμη προωθούν – για να αποκαλύψει τις κύριες ιδέες που «διαχωρίζουν τους αυταρχικούς από τους ελευθεριακούς κομμουνιστές». Το «θανάσιμο λάθος» του Λένιν και της παρέας του ήταν η πίστη τους πως χτίζοντας ένα πανίσχυρο κράτος θα κατάφερναν με κάποιον τρόπο να κάνουν το ίδιο το κράτος να εξαφανιστεί, κάτι που αποτελεί προϋπόθεση του κομμουνισμού σύμφωνα με τους μαρξιστές και τους αναρχικούς.

Για τον Φάμπρι, όπως και για τους περισσότερους συγγραφείς στο βιβλίο αυτό, «το κράτος είναι κάτι περισσότερο από ένα αποτέλεσμα ταξικών διαχωρισμών· αποτελεί, ταυτόχρονα, τον δημιουργό προνομίων, δημιουργεί δηλαδή νέους ταξικούς διαχωρισμούς». Επιπλέον, «δεν θα πεθάνει, αν δεν καταστραφεί εσκεμμένα, όπως και ο καπιταλισμός δεν θα πεθάνει, αν δεν θανατωθεί μέσω της απαλλοτρίωσης». Ή όπως το θέτει ο Iain McKay στην ανάλυσή του για ένα από τα πιο διάσημα βιβλία του Λένιν:

«Η Ρωσική Επανάσταση δείχνει πως δεν ήταν μία περίπτωση Κράτους και Επανάστασης αλλά Κράτους ή Επανάστασης».

Οι λενινιστικές διαστρεβλώσεις εναντίον άλλων επαναστατικών παραδόσεων δεν έχουν αλλάξει ιδιαίτερα τον τελευταίο αιώνα. Ο Φάμπρι και άλλοι συγγραφείς της εποχής της Ρωσικής Επανάστασης, όντας και αυτόπτες μάρτυρες και κοντινοί παρατηρητές, στρέφουν την προσοχή μας σε αυτά που οι μη-Μπολσεβίκοι αγωνιστές πολεμούσαν να επιτύχουν. Μας δίνουν επίσης μία πιο ξεκάθαρη εικόνα των πιθανών μορφών της ανθρώπινης απελευθέρωσης που απέκλεισαν με μεθοδικότητα οι Μπολσεβίκοι. Αρκετά δοκίμια στις επόμενες σελίδες μας δίνουν λεπτομερείς καταγραφές των μεθόδων που το νεοφυές κράτος

χρησιμοποίησε για να το επιτύχει.

Ο Maurice Brinton και η Ida Mett εστιάζουν στη σφαγή της Κροστάνδης, ένα από τα καθαρότερα παραδείγματα του πώς απλοί άνθρωποι, εργάτες και ναύτες στην προκειμένη περίπτωση, θέλησαν να προχωρήσουν την επανάσταση πέρα από τις ξεπερασμένες αστικές πολιτικές και οικονομικές φόρμες που επέβαλε ο Λένιν, αντικρίζοντας έτσι τα όπλα και τις ξιφολόγχες του Κόκκινου Στρατού του Τρότσκι. Ο Barry Pateman περιγράφει τους πολλούς αφοσιωμένους επαναστάτες που κατέληξαν στις «κομμουνιστικές» φυλακές, όπως και τα δίκτυα αλληλεγγύης που προσπάθησαν να τους ελευθερώσουν. Ο Iain McKay χαρτογραφεί το αναπτυσσόμενο (παρά μαραζωμένο) Σοβιετικό Κράτος καθώς απορροφούσε τον έναν μετά τον άλλο τους δημοκρατικούς και ομοσπονδιακούς θεσμούς, που είχαν δημιουργήσει οι μάζες στη Ρωσία και που αποτελούσαν απειλή στην αναπτυσσόμενη δικτατορία. Ο Otto Rühle περιγράφει τις καταστροφικές συνέπειες του Λενινισμού όταν αυτός εξήχθη στην Ευρώπη. Η επιρροή του Λένιν, λέει ο Rühle, δεν ήταν απλά ένα εμπόδιο στους επαναστατικούς αγώνες των Ευρωπαίων εργατών, αλλά προσέφερε και το μοντέλο για τον φασισμό της Ιταλίας και της Γερμανίας. «Όλα τα θεμελιώδη χαρακτηριστικά του φασισμού υπήρχαν στο δόγμα του, στη στρατηγική του, στον κοινωνικό του 'σχεδιασμό' και στην τέχνη του να αντιμετωπίζει τους ανθρώπους... Αυθεντία, εξουσία, δύναμη εξασκούμενη από τη μια πλευρά, και οργάνωση, πειθαρχία, υποταγή από την άλλη -αυτή ήταν η λογική του».

Τελικά όμως, οι διαφορές μεταξύ της Μπολσεβίκικης δικτατορίας και των πολλών αριστερών επικριτών της καταλήγει σε διαφορετικές ιδέες για το γιατί και το πώς γίνονται οι επαναστάσεις. Για τους Ρώσους αναρχικούς, φυσικά, ο απόλυτος διαχωρισμός που έκανε ο Λένιν των θεωρητικών, κομμουνιστικών απώτερων σκοπών από τα άμεσα, καταπιεστικά μέσα ήταν από μόνος του μία εγγύηση επαναστατικής αποτυχίας. Η ίδια η λέξη κομμουνισμός -σχετική με την κοινότητα, τα κοινά και το κοινοτικό- υπονοεί ένα εμφανές και πρακτικό σύνολο πολιτικών

κατευθυντήριων γραμμών, μία μαχητική ηθική. Όμως ο Νέστορ Μαχνό, που οργάνωσε δυνάμεις για να αντισταθούν και στον Κόκκινο και στον Λευκό στρατό στην Ουκρανία, σημειώνει πως οι επίσημοι στο 14^ο Συνέδριο του Κομμουνιστικού Κόμματος, που έγινε οχτώ χρόνια μετά από την άνοδο στην εξουσία των Μπολσεβίκων, συμφώνησαν πως η λέξη «ισότητα» έπρεπε να αποφεύγεται σε όλα εκτός από αόριστες συζητήσεις περί μακρινών κοινωνικών σχέσεων· δεν είχε καμιά θέση στο Κομμουνιστικό παρόν.

Η Έμμα Γκόλντμαν και ο Αλεξάντερ Μπέρκμαν μετανάστευσαν στη Ρωσία το 1919. Παρότι ο άμεσος λόγος πίσω από το ταξίδι τους ήταν η απέλαση, επέστρεψαν στην πατρίδα τους με μεγάλες προσδοκίες και με θέληση να συμμετάσχουν στην οικοδόμηση μίας νέας κοινωνίας. Μέσα σε δύο χρόνια, οι ελπίδες τους διαψεύστηκαν. Έφυγαν τον Δεκέμβριο του 1921, γράφοντας και οι δύο τους λίγο αργότερα, καταδικαστικά βιβλία για τις εμπειρίες τους (*Η Ρωσική Τραγωδία* του Μπέρκμαν και *Η Απογοήτευσή μου στη Ρωσία* της Γκόλντμαν). Αυτές οι εμπειρίες, που εκτείνονταν από την επιθυμία του να δουν επαναστατικές ενέργειες να γίνονται σε μαζική κλίμακα, μέχρι τον τρόπο να τις βλέπουν να καταστρέφονται, δίνουν μια κοφτερή οπτική στα αποσπάσματα που συμπεριλάβαμε εδώ, μία απόλυτη αντίθεση μεταξύ δύο ανταγωνιστικών οραμάτων κοινωνικού μετασχηματισμού.

“Of all the revolts of the working class, the Russian Revolution was the only victorious one. And of all the working class’s failures it was the most thoroughgoing and the most revealing.”

—Cornelius Castoriadis

Bloodstained: One Hundred Years of Leninist Counterrevolution | available now at AKPRESS.ORG

«Η Μπολσεβίκικη ιδέα», γράφει ο Μπέρκμαν, ήταν «πως η Κοινωνική Επανάσταση πρέπει να διευθύνεται από ένα ειδικό προσωπικό, που απολαμβάνει δικτατορικές εξουσίες». Αυτό δεν υπονοούσε μόνο μία βαθιά δυσπιστία προς τις μάζες αλλά και μια προθυμία του να ασκηθεί βία εναντίον τους, μία παρατήρηση που δεν προκαλεί καμιά έκπληξη σε εμάς σήμερα, αλλά μία σοκαριστική διαπίστωση για πολλούς την εποχή της Ρωσικής Επανάστασης. Ο Μπέρκμαν προχωράει παραθέτοντας τον Μπολσεβίκο θεωρητικό Νικολάι Μπουχάριν: «Προλεταριακός εξαναγκασμός σε όλες του τις μορφές... ξεκινώντας από συνοπτικές εκτελέσεις και καταλήγοντας σε καταναγκαστική εργασία, είναι μια μέθοδος αναδιαμόρφωσης του ανθρώπινου υλικού της καπιταλιστικής εποχής προς την κομμουνιστική ανθρωπότητα».

Ο καταναγκασμός ήταν αναγκαίος αφού οι Μπολσεβίκοι ισχυριζόταν πως ήδη γνώριζαν τον δρόμο που έπρεπε να πάρει η επανάσταση, ακόμη και αν οι εργάτες και οι αγρότες κινούνταν σε διαφορετική κατεύθυνση. Ο Λένιν χρησιμοποίησε ένα μαρξιστικό βιβλίο κανόνων. Η προφανής του ευελιξία και οι συχνά αντικρουόμενες θέσεις του δεν είχαν να κάνουν με την ευρύτητα

του πνεύματός του αλλά με την εμμονική του προσήλωση, που του επέτρεπε να πει ό,τι ήταν απαραίτητο για να πετύχει τον στόχο του. Ήταν, όπως το έθεσε η Έμμα Γκόλντμαν, «ένας επιδέξιος ακροβάτης... ικανός στο να ισορροπεί ακόμα και στα στενότερα όρια». Αφού τον συνάντησε, ήταν πεπεισμένη πως «ο Λένιν είχε πολύ μικρή εκτίμηση στην Επανάσταση και... ο Κομμουνισμός ήταν πολύ μακρινό πράγμα για αυτόν». Αντίθετα, το «συγκεντρωτικό πολιτικό Κράτος ήταν ο θεός του Λένιν, μπροστά στον οποίο όλα τα άλλα έπρεπε να θυσιαστούν».

Για την Γκόλντμαν, η επανάσταση εξαρτιόταν περισσότερο από την «κοινωνική συνείδηση» και την «μαζική ψυχολογία» των Ρώσων εργατών και χωρικών παρά από τις δήθεν αντικειμενικές συνθήκες, τουλάχιστον εκείνες που ήταν γραμμένες στο μαρξιστικό βιβλίο κανόνων. Στην αρχή, ο Λένιν δεν είχε άλλη επιλογή από το να ανεχθεί τις λαϊκές εκείνες δυνάμεις που «μετέφεραν την Επανάσταση σε όλο και ευρύτερα κανάλια» τα οποία δεν βρίσκονταν υπό τον έλεγχο των Μπολσεβίκων. «Όμως μόλις το Κομμουνιστικό Κόμμα ένοιωσε πως ήταν αρκετά ισχυρό στα κυβερνητικά ηνία, άρχισε να περιορίζει το εύρος της λαϊκής δραστηριότητας». Ήταν αυτή η επιθυμία του να κρατηθεί όλη η εξουσία στα χέρια του Κόμματος, στην υποτιθέμενη εμπροσθοφυλακή του προλεταριάτου, που εξηγεί σύμφωνα με την Γκόλντμαν, «όλες τους τις επόμενες πολιτικές, τις αλλαγές των πολιτικών, τους συμβιβασμούς και τις οπισθοχωρήσεις τους, τις μεθόδους καταστολής και διώξεων, την τρομοκρατία και την εξόντωση όλων των υπόλοιπων πολιτικών απόψεων».

Όπως έχουμε αναφέρει, μία συνηθισμένη δικαιολογία για τον εκφυλισμό της Ρωσικής Επανάστασης σε ένα από τα πιο καταπιεστικά καθεστώτα της σύγχρονης ιστορίας είναι πως ο Εμφύλιος Πόλεμος απαιτούσε αυστηρή πολιτική πειθαρχία και βαριά οικονομικά μέτρα. Ο «πολεμικός κομμουνισμός» ήταν θεωρητικά η μοναδική ελπίδα της επανάστασης. Θα συγχωρήσουμε τους αναγνώστες μας αν αυτό τους θυμίσει τους ισχυρισμούς των αμερικανικών ενόπλων δυνάμεων πως ήταν απαραίτητο να

καταστρέψουν ένα βιετναμέζικο χωριό, ώστε να το σώσουν. Όπως όμως σημειώνει ο Iain McKay, τα πιο χαρακτηριστικά στοιχεία του πολεμικού κομμουνισμού -διεύθυνση εργοστασίων από ένα άτομο, κεντρικές οικονομικές δομές δανεισμένες από τον καπιταλισμό, καταστροφή των σοβιέτ- «όλα αυτά συνέβησαν πριν την εκδήλωση του Εμφύλιου Πόλεμου στα τέλη του Μάη του 1918».

Το ίδιο ισχύει και για τον Κόκκινο Τρόμο, την περίοδο της πολιτικής καταστολής και των μαζικών δολοφονιών που εξαπέλυσαν οι Μπολσεβίκοι για να εξουδετερώσουν φαινομενικά τους εχθρούς της επανάστασης. Ο «τρόμος», εδώ δεν είναι ένας χαρακτηρισμός που χρησιμοποίησαν οι αποτροπιασμένοι ιστορικοί μετά το γεγονός· ο Λένιν και ο Τρότσκι αγκάλιασαν αυτόν τον όρο για να περιγράψουν τις απάνθρωπες πολιτικές τους εκείνη την περίοδο. Ο Λένιν πέθανε αρκετά νωρίς ώστε να μη χρειαστεί να απαντήσει για αυτές. Ο Τρότσκι από την άλλη, πέρασε μεγάλο μέρος της ζωής του υπεκφεύγοντας των ευθυνών του για το πώς κατάντησε η επανάσταση. Μόνος του σχεδόν δημιούργησε ένα ολόκληρο νέο είδος πολιτικών δικαιολογιών, εδραιώνοντας την πρακτική του να κατηγορείται ο Στάλιν λίγο-πολύ για όλα. Για οτιδήποτε άλλο που δεν μπορούσε να «φορτώσει» στον Στάλιν, σύμφωνα με τον Paul Mattick, κατηγορούσε την **ιστορική αναγκαιότητα**, παρουσιάζοντας τον πρώιμο Μπολσεβισμό ως ένα είδος «απρόθυμου τέρατος, που βασάνιζε και σκότωνε από αυτοάμυνα».

Το πρόβλημα, λέει ο Mattick, είναι πως δεν υπήρχε σχεδόν τίποτα στον Σταλινισμό που να μην υπάρχει στον Λενινισμό και στον Τροτσκισμό. Ενώ μπορεί να υπάρχουν διαφορές στον συνολικό αριθμό θυμάτων που μπορεί να διεκδικήσει ο καθένας τους, αυτό είχε να κάνει λιγότερο με τις «δημοκρατικές κλίσεις» του Λένιν όσο με τη σχετική του αδυναμία, την «αδυναμία του να εξοντώσει όλες τις μη Μπολσεβίκικες οργανώσεις με μιας». Και ήταν όλοι οι μη-Μπολσεβίκοι που βρέθηκαν στο στόχαστρο, όχι μόνο αποκλειστικά οι Λευκοί αντιδραστικοί, μη εξαιρουμένου και αυτών που πρόσφατα πολέμησαν δίπλα στους Μπολσεβίκους, ανεξάρτητα από τις πολιτικές τους πεποιθήσεις.

«Όπως και ο Στάλιν, ο Λένιν κατέτασσε τα θύματά του κάτω από

τον όρο ‘αντεπαναστάτης’». Το κύριο όργανο που ήταν επιφορτισμένο με την εκτέλεση των κατασταλτικών εντολών του Λένιν, η Τσέκα (Πανρωσική Έκτακτη Επιτροπή για την Καταπολέμηση της Αντεπαναστάσεως και του Σαμποτάζ), δημιουργήθηκε εβδομάδες μόλις μετά την άνοδο των Μπολσεβίκων στην εξουσία. «Τα απολυταρχικά χαρακτηριστικά του Μπολσεβικισμού του Λένιν συσσωρεύονταν με τον ίδιο ρυθμό με τον οποίο ο έλεγχος και η αστυνόμευση μεγάλωνε». Πρακτικά, το μεγαλύτερο μέρος του Ρωσικού πληθυσμού – από αναρχικούς και κοινωνικούς επαναστάτες έως εργάτες σε απεργία, ναύτες που ζητούσαν την δημοκρατική επιλογή των αξιωματικών τους και έως ολόκληρη την αγροτική τάξη – θα μπορούσαν να χαρακτηριστούν αντεπαναστάτες. Παρ’όλα αυτά, όπως παρατηρεί ο Mattick:

«Αν κάποιος θέλει να χρησιμοποιήσει τον όρο, η «αντεπανάσταση» στην Ρωσία του 1917 ήταν πιθανώς εγγενής της ίδιας της Επανάστασης, μέσω της ευκαιρίας που προσέφερε στους Μπολσεβίκους να επαναφέρουν μια κεντρικά κατευθυνόμενη κοινωνική τάξη για τη διαίώνιση του καπιταλιστικού διαχωρισμού των εργατών από τα μέσα παραγωγής και την επακόλουθη αποκατάσταση της Ρωσίας, ως ανταγωνιστικής ιμπεριαλιστικής δύναμης».

Στην εκατονταετηρίδα της Ρωσικής Επανάστασης, αν υπάρχει κάτι που ελπίζουμε να πάρετε από αυτό το βιβλίο, είναι το γεγονός πως όλοι αυτοί οι δημοσιευμένοι πανηγυρικοί λόγοι για τον Λένιν και τον Τρότσκι, όλα τα κόμματα που αντιγράφουν τυράννους, όλα τα εγκώμια προς τους «ιδιοφυείς ηγέτες» στην εμπροσθοφυλακή των Ρωσικών μαζών – όλες αυτές οι τιμές δοξάζουν τους πραγματικούς αντεπαναστάτες της ιστορίας, τους καταστροφείς των επαναστάσεων, τους ανθρώπους με καρδιές δεσμοφυλάκων και δημίων.

«Η ιστορία, όμως, του πώς η Ρωσική εργατική τάξη διαλύθηκε δεν είναι θέμα για εσωτερική συζήτηση μεταξύ πολιτικών κλικών», γράφει ο Brinton. «Η κατανόηση του τι συνέβη είναι απαραίτητη για κάθε σοβαρό σοσιαλιστή. Δεν είναι απλή δουλειά αρχείου».

Αν ήταν, για να παραφράσουμε τον Μαρξ, αυτοί οι νεκροί τύραννοι δεν θα βάραιναν ακόμη σαν εφιάλτες τον νου των ζωντανών. Για κάποιον ανεξήγητο λόγο, Μαρξιστικά-Λενινιστικά και Τροτσκιστικά κόμματα υπάρχουν ακόμη. Ακόμη και αν δεν είναι μέλη τέτοιων κομμάτων, πολλοί ριζοσπάστες έχουν ενηλικιωθεί πολιτικά σε ένα μαρξιστικό περιβάλλον, που πάσχει από μία διχασμένη προσωπικότητα που κανέναν διάλογο δεν θα καταφέρει να θεραπεύσει.

Από τον σχηματισμό της Κομιντέρν και μετά, χιλιάδες έχουν εγκαταλείψει τα τοπικά Κομμουνιστικά Κόμματα κατά κύματα, ανήμποροι να αντέξουν αυτή ή την άλλη νέα προδοσία. Αυτοί που παρέμειναν, σχημάτισαν εξαιρετικά σκληρούς πυρήνες, αλλά ακόμη και αυτοί που έφυγαν έπρεπε με κάποιον τρόπο να δικαιολογήσουν τη σχέση τους με μία αιματοβαμμένη κληρονομιά.

Δυστυχώς, όλα τα μαλακά, μονωτικά επίπεδα «Δυτικού Μαρξισμού» στον κόσμο δεν μπορούν να καλύψουν το Λενινιστικό μπιζέλι κάτω από τα στρώματα. Κανένας αριθμός «επιστροφών» στον Μαρξ – ή ακόμη καλύτερα, στον πρώιμο Μαρξ – δεν μπορεί να δραπετεύσει από τον έμφυτο τρόπο που υπάρχει στον πυρήνα κάθε ενός ξεχωριστά υπαρκτού σοσιαλιστικού καθεστώτος. Κάθε φορά που ο μαρξισμός φιλτράρεται μέσα από κρατικο-κεντρικά μοντέλα κοινωνικής αλλαγής, τα αποτελέσματα κυμαίνονται από κακά ως αποτρόπαια. Αυτό είναι το κρυμμένο ελάττωμα μέσα σε όλα τα κόμματα, εμπροσθοφυλακές, επιτελεία, κλίκες και γραφειοκράτες: δεν οδηγούν στον κομμουνισμό αλλά σε μια νέα τάξη καταπιεστών.

Ένας αιώνας είναι αρκετός. Είναι ώρα για ξεκαθάρισμα. Πρέπει να απομακρύνουμε τον Λενινισμό από τις επαναστατικές μας φόρμουλες και να κρίνουμε όλα τα μαρξιστικά στοιχεία που υπήρξαν στην μπολσεβίκικη καταστροφή. Πρέπει να μάθουμε από την ιστορία που περιλαμβάνεται στις παρακάτω σελίδες και τότε να δημιουργήσουμε τη δική μας.

<https://www.revolutionbythebook.akpress.org/introduction-to-bloodstained-one-hundred-years-of-leninist-counterrevolution/>